

Fråga bl.a. om en socialnämnds beslut att flytta ett barn, som vårdades enligt LVU, från ett familjehem till ett annat grundades på en tillräckligt omsorgsfull utredning

---

Genom dom den 22 augusti 2001 förordnade Länsrätten i Örebro län, såvitt här är i fråga, att pojken AA, född i augusti 2000, skulle beredas vård med stöd av 1 och 2 §§ lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU). Moderns syster var vid tiden för beslutet om LVU-vård inte beredd att som familjehem ta emot AA. Pojken placerades hos BB som uppgavs vara hans farmor. Sedan det hade framkommit att BB inte var AA:s farmor beslutade Vivalla-Lundby kommunalnämnd (sociala utskottet) i Örebro kommun i december 2001 att AA skulle placeras i familjehemmet CC och DD.

Den 13 november 2002 beslutade nämnden att AA skulle omplaceras och att den biologiska familjen skulle utredas för uppdrag som familjehem.

Den 4 december 2002 beslutade nämnden att placeringen av AA i familjehemmet CC och DD skulle avslutas snarast möjligt samt att AA skulle placeras hos sin moster EE och hennes sambo, FF, som vid den tidpunkten hade förklarat sig vara beredda att ta emot honom.

Familjehemsföräldrarna, makarna CC och DD, överklagade omplaceringsbeslutet och yrkade att nämndens beslut att flytta AA från deras hem skulle upphävas. De yrkade även inhibition av nämndens beslut. Länsrätten i Örebro län, som fann att makarna CC och DD hade talerätt, beslutade den 13 december 2002 att bifalla deras yrkande om inhibition (mål nr 2924-02). Nämnden överklagade länsrättens beslut till Kammarrätten i Jönköping.

Den 19 december 2002 beslutade nämnden att AA inte längre skulle beredas vård med stöd av LVU. Samtidigt beviljades bistånd enligt socialtjänstlagen (2001:453) i form av placering i familjehemmet EE och FF. Medgivande lämnades samtidigt till EE och FF att ta emot AA för vård och fostran i sitt hem. Nämnden beslutade även samma dag om en umgängesplan som innebar att AA skulle ha umgänge med modern och övrig släkt i sin mosters hem från lördagen den 21 december 2002 till torsdagen den 26 december 2002, med återlämning hos makarna CC och DD kl. 15.00.

Sedan kammarrätten hade erfarit att nämnden hade beslutat att upphäva LVU-vården avskrevs kammarrättens mål rörande frågan om inhibition.

AA:s offentliga biträde och ställföreträdare överklagade nämndens beslut om såväl omplacering av AA som upphörande av vården enligt LVU samt yrkade inhibition av besluten.

Länsrätten beslutade den 23 januari 2003 (mål nr 33-03) dels att inte uppta familjehemsföräldrarnas talan i fråga om LVU-vårdens upphörande till prövning, dels att bifalla AA:s ställföreträdarens yrkande om inhibition av nämndens beslut om LVU-vårdens upphörande. Länsrätten förordnade att LVU-vården av AA skulle fortsätta till dess länsrätten slutligt hade prövat frågan.

Länsrätten beslutade den 28 januari 2003 i målet om det överklagade omplaceringsbeslutet (mål nr 2924-02) att bifalla familjehemmet D:s samt AA:s ställföreträdarens yrkanden om interimistiskt beslut och förordnade att AA skulle flytta tillbaka till familjehemmet CC och DD och vistas där till dess länsrätten hade prövat frågan slutligt. Länsrätten förordnade att beslutet skulle gälla omedelbart.

Nämnden yrkade att länsrätten skulle avvisa överklagandena i målen under åberopande av att nämndens beslut om omplacering av AA från ett familjehem till ett annat och om LVU-vårdens upphörande inte kan överklagas. Länsrätten avslog genom beslut den 5 februari 2003 nämndens yrkande.

Kammarrätten beslutade den 11 februari 2003 (mål nr 294-2003) att inte tillerkänna de tidigare familjehemsföräldrarna, makarna CC och DD, ställning som parter i målet rörande interimistisk placering av AA i nytt familjehem. Kammarrätten beslutade vidare att upphäva länsrättens beslut den 28 januari 2003 i följd varav AA skulle kvarstanna hos sin moster EE i avvaktan på att länsrätten skulle ta ställning slutligt i målet.

Genom dom den 20 februari 2002 upphävde länsrätten nämndens beslut att avsluta LVU-vården och förordnade att vården enligt 1 och 2 §§ LVU av AA skulle bestå (mål nr 33-03). Eftersom kammarrätten hade gjort bedömningen att makarna CC och DD saknade talerätt och då AA:s ställföreträdare hade återkallat talan rörande omplaceringsbeslutet avskrev länsrätten målet avseende omplacering av AA från familjehemmet CC och DD till familjehemmet EE och FF (mål nr 2924-02).

I en anmälan till JO framförde makarna CC och DD klagomål mot Vivalla-Lundby kommundelsnämnd och dess förvaltning angående handläggningen av barnavårdsärendet. De anförde bl.a. följande.

AA placerades hos dem i december 2001. De fick beskedet att det skulle bli en långvarig placering. Den 4 december 2002 fick de dock ett kort telefonmeddelande från gruppledaren GG vid kommundelsförvaltningen. Hon underrättade dem om att nämnden hade beslutat att AA omedelbart – senast den 13 december 2002 – skulle flyttas till ett nytt familjehem, sin moster och morbror. Innan nämnden tog sitt

beslut hade fyra oberoende barnpsykologer tillfrågats rörande sin uppfattning om förflyttning av en tvååring som har bott halva sitt liv i ett familjehem. Samtliga fyra hade svarat bestämt nej, dvs. att barnet inte skulle flyttas. Barnpsykologerna ansåg att det krävdes mycket starka skäl för att flytta ett barn i den åldern efter en så lång placering. Detta till trots beslutade nämnden att AA skulle omplaceras. Makarna CC och DD överklagade beslutet till länsrätten och yrkade inhibition. Samma dag som AA skulle flyttas beviljade länsrätten inhibition. Socialnämnden överklagade dock beslutet. Den 19 december 2002 hade socialnämnden ett extra sammanträde där man beslutade att LVU-vården skulle upphöra och att AA skulle erhålla en placering med stöd av socialtjänstlagen hos mostern. Detta möjliggjorde förflyttning av AA oavsett länsrättens uppfattning. De fick information om händelseutvecklingen via länsrätten. Nämnden lämnade däremot inte någon information i saken. Nämnden hade bestämt att AA skulle ha umgänge med modern hos mostern fr.o.m. den 21 december t.o.m. den 26 december 2002. Makarna CC och DD tyckte att det var för lång tid med sex dygn, men lämnade AA som det var bestämt. På förmiddagen den 26 december ringde modern och meddelade att AA inte skulle komma tillbaka till dem utan stanna hos mostern tills modern kunde ta hem honom. Makarna CC och DD tog kontakt med socialjouren och meddelade vad som hade inträffat men inget hände. De fick inte kontakt med någon ansvarig tjänsteman förrän efter en vecka, den 3 januari 2003. GG ringde då och konstaterade att mostern och morbrodern hade handlat egenmäktigt men att det ”fick vara på det sättet” och att AA skulle stanna hos mostern. Mostern och morbrodern var i stort sett främlingar för AA. Han hade varit hos dem endast vid två tillfällen. AA fick således ingen inskolning hos mostern och inget avslut hos makarna CC och DD. GG visade inte någon förståelse eller empati för makarna CC och DD och deras två andra familjehemsplacerade barn.

De hade fått besked om att det rörde sig om en lång placering som skulle upphöra endast om modern ”rättade till sig”. De hade uppfyllt vad som hade ålagts dem när det gällde umgänge. Under året hade endast ett umgänge ställts in och det var på grund av att AA var sjuk. De hade också tvingats att flytta umgänget vid två tillfällen. I övrigt hade allt fungerat enligt de överenskommelser som hade gjorts.

Makarna CC och DD ifrågasatte varför handläggaren under hösten 2002 hade frångått ärendet och varför de inte hade fått någon ny kontakt därefter. Vidare ifrågasatte de nämndens beslut att omplacera AA och undrade varför nämnden inte hade lyssnat på förvaltningens uppfattning. Enligt makarna D:s uppfattning hade nämnden inte satt AA och hans bästa i fokus.

Anmälan remitterades till Socialnämnd Väster i Örebro kommun för utredning och yttrande. Som sitt remissvar lämnade nämnden ett av enhetschefen HH och gruppledaren GG undertecknat yttrande. I remissvaret anfördes följande.

AA, född i augusti 2000, placerades 2001-12-06 i familjen CC och DD. Han placerades med stöd av LVU. Vid placeringstiden hade Örebro kommun en organisation med kommundelar, där den kommundel där AA var aktuell hade en särskild rättsenhet knuten till kommundelen, där utredningar som kunde tänkas leda

fram till tvingande åtgärder handlades. Därav förekommer de olika anteckningarna som här överlämnas till JO.

Socialtjänsten sökte efter ett familjehem i ---trakten i enlighet med moderns önskan. Planeringen var att hon skulle behandlas för sina missbruksproblem på behandlingshemmet D., beläget i ---. Därvid skulle hon kunna ha en nära och tät kontakt med sin son som vid placeringsdatumet var 17 månader gammal. Ingen av AA:s biologiska nätverk kände sig nöjda med familjehemmet. De kände sig nedvärderade och ovälkomna till familjehemmet. Nedlåtande kommentarer har fällts avseende främst modern. Kommundelens politiska utskott krävde stor insyn i ärendet och pekade på att ytterligare stöd måste ges till modern för att umgänget med sonen skulle kunna komma att utökas. Modern sökte själv ofta en egen kontakt med ordföranden i den politiska nämnden och framförde klagomål till henne, både gällande handläggaren på socialkontoret, liksom klagomål på familjehemmet. Det sociala utskottet ålade handläggaren att ordna med en speciell telefon till familjehemmet så de lättare kunde nås per telefon av AA:s anhöriga.

Som familjehemmet mycket riktigt skriver i sin anmälan till JO, beslutade politikerna i det sociala utskottet att i augusti 2002, frånta den ordinarie handläggaren på kommundelen fortsatt handläggning i ärendet. Det sociala utskottet beslutade att fortsatt handläggning av ärendet skulle ske på rättsenheten. Sociala utskottet poängterade att riktningen i handläggningen skulle vara att återföra AA till sitt biologiska nätverk.

I enlighet med moderns önskemål skulle en hemskolning ske till AA:s moster. Modern har insikt i vad som gäller sin egen begränsade förmåga att själv klara av att ta hand om sonen. Detta samtycke till fortsatt vård av AA i mosterns hem bedömdes som trovärdigt, varför sociala utskottet beslutade att LVU skulle upphöra. Vid tidpunkten för beslutet om LVU levde modern tillsammans med den man som då ansågs vara pappa till AA. Moderns förhållande med denna man som innehöll missbrukssamvaro med våldsinslag, bidrog till att ett samtycke till frivillig vård i familjehem för AA då inte kunde bedömas som trovärdigt. Paret är numera separerade. Med tidigare kännedom om moderns uppfattning om socialtjänsten och hennes vilja till ett samarbete, kunde nu hennes samtycke till fortsatt vård av sonen i familjehem i det egna nätverket, bedömas som trovärdigt.

Som kommentar till familjehemmets uppgifter om att socialtjänsten inte avhört till dem, måste detta påstående dementeras. Familjehemmet har haft kontakt med, tyvärr olika tjänstemän från Örebro kommun, i samband med julhelgen 2002. GG kontaktade familjen direkt efter sin juledighet och ställde sig till förfogande för familjen. Familjen avböjde dock detta erbjudande. Handläggarna GG och JJ har bett familjen att hälsa på AA i sitt nuvarande hem i syfte att mildra svårigheter för AA i samband med hans inskolning i sitt nya hem. Familjehemmet har svarat att något sådant är inte aktuellt från deras sida.

AA:s mor har förklarat att hon fattade sitt beslut att inte återföra AA tillbaka till familjehemmet efter julens umgänge, då hon förstod att familjehemmet inte skulle medverka till någon hemskolning till hennes syster någonsin. Hon insåg att detta var den enda möjligheten till genomförande av en omplacering av sonen.

I hemskolningsprocessen har Örebro kommuns egen behandlingsenhet, Björkdungen, varit inkopplad som med Marte Meo-metoden följt processen med AA:s anknytning i hans nya hem hos mostern. Björkdungen har även fungerat som stöd till den nya familjen. Två halvdagar i veckan har personal från denna enhet arbetat i familjens hem. En legitimerad psykolog, KK, har varit inkopplad och observerat AA. Hon har liksom Björkdungen funnit att AA har en grundtrygghet som varit honom till hjälp i denna process, där de observerat och bedömt, att han inte i nuläget visar på att ha fått några skadeverkningar. Han är glad och nöjd och ter sig helt normal och åldersadekvat.

Makarna CC och DD yttrade sig över remissvaret. De anförde bl.a. följande. Remissvaret innehöll ett flertal felaktigheter. Vid det besök som förvaltningen

gjorde hos dem i mitten av november 2002 ställde de direkta frågor om det fanns något missnöje med dem som familjehem. De fick då svaret att det inte fanns det utan att problemen var det långa avståndet till modern och umgängesfrekvensen. De upplystes om att missnöjet inte riktades mot dem utan mot den tidigare handläggaren. Det enda negativa som framkom var att de hade gett AA ett smeknamn. – Det är en felaktig uppgift att den tidigare handläggaren fråntogs handläggningen av ärendet i augusti. Hon arbetade med ärendet till mitten av november 2002. – De tillbakavisar uppgiften om att de skulle ha fällt nedlåtande kommentarer avseende modern. – Under perioden från det att AA försvann den 26 december till dess att GG ringde den 3 eller 4 januari 2003 togs det inte någon kontakt med dem. Däremot kontaktade de själva dagligen socialjouren. – Uppgiften om att de hade ombetts att hälsa på AA hos mostern och morbrodern är inte korrekta. – Vid placeringen hos dem var modern inte på behandlingshem i Filipstadstrakten. Hon hade avvikit från det behandlingshemmet. När förvaltningen besökte dem inför placeringen fanns modern på ett annat behandlingshem någonstans i Mellansverige.

Därefter inhämtades vissa handlingar från förvaltningen samt kompletterande upplysningar per telefon från gruppledaren GG. Hon uppgav bl.a. följande.

Den 4 december 2002 skulle hon och en annan tjänsteman informera nämnden (sociala utskottet) om hur förvaltningen tänkte beträffande omplaceringen. Förvaltningens planering var bl.a. att man skulle ordna en barnpsykolog som det var möjligt att samråda med inför omplaceringen. Förvaltningen ville bl.a. arbeta med att skapa en dialog mellan familjehemmet och den biologiska familjen. Nämnden accepterade inte förvaltningens planering. Trots att utredningen rörande omplaceringsfrågan inte var färdig beslutade nämnden att AA skulle omplaceras. Tanken var att flyttningen till det nya familjehemmet skulle vara genomförd till lucia.

I ett beslut den 20 maj 2005 anförde *JO André* följande.

Rättslig reglering

Socialnämndens insatser för barn och ungdomar bygger på frivillighet från de berörda enskildas sida. Under vissa förutsättningar kan det dock bli aktuellt med vård utan samtycke. Regler om tvångsvård finns i LVU. Vård enligt LVU skall beslutas bl.a. om det på grund av fysisk eller psykisk misshandel, otillbörligt utnyttjande, brister i omsorgen eller något annat förhållande i hemmet finns en påtaglig risk för att den unges hälsa eller utveckling skadas (2 § LVU). En grundläggande förutsättning för att barn skall beredas vård med stöd av LVU är att det kan antas att behövlig vård inte kan ges den unge med samtycke av den eller dem som har vårdnaden om honom eller henne och, när den unge har fyllt 15 år, av honom eller henne själv (1 § andra stycket LVU).

De övergripande reglerna om socialnämndens vårdansvar i LVU-ärenden finns i socialtjänstlagen (2001:453). Av bestämmelsen i 6 kap. 1 § socialtjänstlagen

framgår att vården bör utformas så att den främjar den enskildes samhörighet med anhöriga och andra närstående samt kontakt med hemmiljön. Av 6 kap. 7 § socialtjänstlagen följer bl.a. att socialnämnden skall lämna vårdnadshavarna till barn som vistas i familjehem och dem som vårdar sådana barn råd, stöd och annan hjälp som de behöver. Nämnden bör härvid hålla en fortlöpande kontakt med både barnets föräldrar och det hem där barnet får sin fostran.

Enligt 11 § första stycket LVU bestämmer socialnämnden hur vården av den unge skall ordnas och var denne skall vistas under vårdtiden. I 13 § stadgas att socialnämnden noga skall följa vården av den som vårdas med stöd av LVU. Har den unge, såsom i detta fall, beretts vård med stöd av 2 § LVU, skall socialnämnden minst en gång var sjätte månad överväga om vård enligt LVU fortfarande behövs. Socialnämnden har, enligt 14 § första stycket LVU, ett ansvar för att den unges behov av umgänge med föräldrar eller andra som har vårdnaden om honom så långt möjligt tillgodoses.

Av 6 kap. 5 § socialtjänstlagen framgår att när ett barn placeras skall det i första hand övervägas om barnet kan tas emot av någon anhörig eller annan närstående. Vad som är bäst för barnet skall dock enligt 1 kap. 2 § alltid beaktas. I den sistnämnda bestämmelsen stadgas att när åtgärder rör barn skall det särskilt beaktas vad hänsynen till barnets bästa kräver. I 1 § LVU stadgas att vid beslut enligt LVU skall vad som är bäst för den unge vara avgörande.

Av 21 § LVU framgår att socialnämnden skall besluta att vård med stöd av LVU skall upphöra när den inte längre behövs. Nämnden skall noga förbereda den unges återförening med den eller dem som har vårdnaden om honom eller henne.

I ärenden hos socialnämnden som avser myndighetsutövning mot någon enskild skall nämnden, enligt 11 kap. 8 § socialtjänstlagen, tillämpa bl.a. 16 och 17 §§ förvaltningslagen (1986:223) om en parts rätt att få del av uppgifter.

Av 41 § första stycket 1 LVU framgår att beslut i fråga om att flytta den unge från det hem där han vistas får överklagas hos länsrätten. Även nämndens beslut i fråga om fortsatt vård med stöd av LVU är överklagbara (41 § första stycket 2 LVU).

Enligt 39 § LVU skall offentligt biträde förordnas för den som åtgärden avser samt för dennes vårdnadshavare i mål och ärenden angående bl.a. upphörande av vård enligt 21 § LVU och vid överklagande enligt 41 § första stycket 1 LVU, om det inte måste antas att behov av biträde saknas. I ärenden hos socialnämnd förordnas offentligt biträde av länsrätten. Socialnämnden har skyldighet att anmäla behov av offentligt biträde även om någon ansökan inte har gjorts.

Av 36 § andra stycket LVU framgår att den som är förordnad som offentligt biträde enligt 39 § LVU för någon som är under 15 år, utan att samtidigt vara biträde för vårdnadshavaren, utan särskilt förordnande är den unges ställföreträdare i det mål eller ärende som förordnandet avser.

Bedömning

Inledning

Makarna CC och DD:s anmälan har aktualiserat ett flertal frågor. Jag har valt att inrikta min granskning på några frågor som enligt min mening är centrala i ärendet.

Nämndens beslut att omplacera AA

AA, som är född i augusti 2000, placerades i familjehemmet CC och DD i början av december 2001. Under hösten 2002 begärde modern att AA skulle omplaceras. Hon ansåg att umgänget inte fungerade och ifrågasatte även på andra sätt familjehemmet. På grund av moderns begäran inleddes den 16 oktober 2002 en utredning avseende en eventuell omplacering. Den 13 november 2002 beslutade nämnden att AA skulle omplaceras och att den biologiska familjen skulle utredas för uppdrag som familjehem. Den 4 december 2002 beslutade nämnden att placeringen av AA i familjehemmet CC och DD skulle avslutas "snarast möjligt" samt att AA skulle placeras hos sin moster och morbror.

Som framgår av det anförda gjorde modern en framställan till nämnden om att AA skulle omplaceras. Med hänsyn härtill har jag inte någon invändning mot att en utredning inleddes. Den fråga som inställer sig är emellertid om det förelåg tillräckliga skäl för att besluta om omplacering av AA. Detta är i och för sig en sådan bedömningsfråga som JO inte brukar uttala sig om. Vad som har framkommit i det aktuella ärendet ger mig dock anledning att anföra följande.

Inledningsvis kan konstateras att det i ett fall som det förevarande självfallet måste göras en noggrann avvägning mellan de omständigheter som talar för respektive mot att ett barn flyttas från ett familjehem. Att ett barn inte onödigtvis flyttas från trygga och invanda förhållanden är en viktig ledstjärna i arbetet med familjehemsplaceringar. När frågan om omplacering skall ske prövas måste nämnden beakta den risk en separation medför för barnet.

Det har framkommit att modern ansåg att AA skulle omplaceras bl.a. på grund av att familjehemmet inte i tillräcklig grad medverkade till umgänge mellan henne och AA. Enligt uppgifter i handlingarna kände sig modern också nedvärderad av familjehemmet och upplevde att hon inte var välkommen att besöka sonen där. Familjehemmet kallade även sonen vid ett annat namn. Emellertid var AA vid den aktuella tidpunkten endast drygt två år och han hade vistats i familjehemmet ett år, vilket är en, i relation till AA:s ålder, lång tid. AA hade också innan han kom till familjehemmet CC och DD haft en annan familjehemsplacering. Det synes vara ostridigt att AA hade utvecklats mycket positivt under sin tid i familjehemmet. Flera barnpsykologer som förvaltningen hade kontakt med avrådde från en omplacering eftersom en sådan bedömdes medföra risker för att AA skulle fara illa.

Det ligger i sakens natur att socialtjänsten, om det inte rör sig om mycket allvarliga missförhållanden i ett familjehem, i första hand bör försöka att komma till rätta med föreliggande problem i stället för att vidta en så ingripande åtgärd som omplacering.

Det är vidare en självklarhet att ett beslut rörande en så viktig fråga som omplacering i ett LVU-ärende måste föregås av en mycket grundlig och omsorgsfull utredning som allsidigt klarlägger de förhållanden som är av betydelse i ärendet. När det gäller den aktuella utredningen har bl.a. följande framkommit. Utredningen inleddes den 16 oktober 2002. Redan den 13 november 2002 beslutade nämnden att AA skulle omplaceras. Det är av stor betydelse att en utredning som den förevarande bedrivs förutsättningslöst. Med hänsyn härtill framstår det som olämpligt att nämnden på detta sätt, under utredningens inledande skede, slog fast att AA skulle omplaceras. Beslutet synes närmast ha utgjort en form av direktiv för den fortsatta handläggningen. Här kan noteras att förvaltningen först den 19 november 2002 besökte familjehemmet och samtalade om moderns begäran om omplacering. Den 4 december 2002 beslutade nämnden att placeringen i familjehemmet CC och DD skulle avslutas "snarast möjligt" och att AA skulle omplaceras till sin moster. Utredningen rörande placeringsfrågan var då fortfarande inte avslutad. Det är mycket anmärkningsvärt att nämnden fattade beslut om omplacering trots att utredningen inte var slutförd. I ett fall som rör en så viktig fråga som omplacering och där förhållandena inte är akuta bör vidare utredningen sammanställas i ett separat dokument. Det kan tilläggas att utredningen formellt avslutades först den 24 februari 2003.

I denna del vill jag sammanfattningsvis framhålla vikten av att beslut grundas på ett tillräckligt underlag. Nämnden förtjänar allvarlig kritik för att den fattade beslut trots att den inte hade ett fullgott underlag för detta. Handläggningen förmedlar intrycket att nämnden inte i tillräcklig utsträckning beaktade vad som var bäst för AA utan i stället i hög grad lät sig styras av moderns önskningsar.

Nämndens beslut att vården enligt LVU skulle upphöra

Nämnden beslutade den 19 december 2002 att LVU-vården rörande AA skulle upphöra. Samtidigt beviljades bistånd enligt socialtjänstlagen i form av placering hos mostern och morbrodern.

Omprövning av vården innebär att ett förvaltningsrättsligt ärende föreligger. Innan frågan om LVU-vårdens upphörande togs upp till prövning var nämnden således skyldig dels att ta initiativ till att en utredning gjordes och förelades nämnden, dels att före beslut iaktta förvaltningslagens regler om kommunikering, m.m. Någon egentlig utredning om förutsättningarna för vårdens upphörande gjordes dock inte. Till grund för beslutet låg endast ett kortfattat tjänsteutlåtande rubricerat "Övervägande jml LVU 13 §". I handlingen angavs bara i mycket allmänna ordalag hur vårdplaneringen för AA skulle se ut.

Såsom framgår av redogörelsen ovan skall offentligt biträde förordnas för den som åtgärden avser samt för dennes vårdnadshavare i mål och ärenden angående bl.a. upphörande av vård enligt 21 § LVU, om det inte måste antas att behov av biträde saknas. Beslutet att LVU-vården skulle upphöra fattades utan att AA hade företrätts av en sådan särskild ställföreträdare som ett offentligt biträde utgör enligt 36 § andra stycket LVU. Nämnden gjorde inte någon anmälan till länsrätten om behov

av offentligt biträde innan beslutet fattades. Eftersom omständigheterna inte var sådana att det måste antas att behov av biträde saknades förtjänar nämnden kritik för sin underlåtenhet i detta avseende.

I sammanhanget kan följande tilläggas. Beslutet om att LVU-vården rörande AA skulle upphöra fattades sex dagar efter det att länsrätten hade beslutat att inhibera omplaceringsbeslutet. Att nämnden beslutade om LVU- vårdens upphörande innebar rent faktiskt att förvaltningsdomstolarna inte hade möjlighet att pröva omplaceringsfrågan materiellt. Det tidsmässiga sambandet inger farhågor om att beslutet fattades för att förhindra en sådan prövning. Jag anser mig dock inte ha tillräckligt underlag för att hävda att nämnden medvetet obstruerade i förhållande till domstolarna.

Planeringen av överflyttningen till det nya familjehemmet, m.m.

Som har framgått ovan anser jag att nämnden agerade felaktigt när den beslutade om omplacering trots att det inte fanns ett tillfredsställande underlag för beslutet. Oaktat min inställning vad gäller beslutet om omplacering vill jag uppehålla mig vid nämndens planering av och agerande i fråga om överflyttningen av AA till det nya familjehemmet.

Av journalanteckningarna i ärendet framgår att handläggande tjänstemän vid förvaltningen var av uppfattningen att omplaceringsprocessen måste få ta mycket lång tid. Handläggarnas tanke var bl.a. att förvaltningen med hjälp av en psykolog skulle arbeta för att få till stånd en dialog mellan den biologiska familjen och familjehemmet CC och DD. Nämnden delade dock inte denna uppfattning utan ville genomföra överflyttningen snabbt. Det har framkommit att nämnden, när beslut om omplacering fattades den 4 december 2002, ansåg att omplaceringen skulle vara genomförd till den 13 december 2002. Som förhållandena utvecklade sig rent faktiskt kom AA inte att återvända till familjehemmet CC och DD efter att han den 21 december 2002 lämnades över till sin moster och morbror för att i deras hem ha umgänge med modern under juldagarna.

Situationen vid den aktuella omplaceringen kan jämföras med förhållandena vid hemflyttning av ett barn som under lång tid har vistats i ett familjehem. Vissa av de uttalanden som har gjorts i Socialstyrelsens allmänna råd (SOSFS 1997:15 s. 76 f.) rörande socialtjänstens skyldigheter vid hemflyttning av barn är därför av intresse. Socialstyrelsen har bl.a. framhållit följande. Det åligger nämnden att hjälpa barnet och de tidigare familjehemsföräldrarna med separationen. Alla berörda parter bör vara införstådda med planeringen och generellt sett bör en successiv utökning av umgänget ske. Förberedelserna måste utgå från det enskilda barnet, dess situation, behov och inställning. Uppbrottet från familjehemmet kan för en del barn vara liktydigt med att lämna sina psykologiska föräldrar och "fostersyskon" som upplevs som egna syskon. En hemflyttning som sker abrupt kan innebära en påtaglig risk för barnets hälsa eller utveckling.

I enlighet med det anförda kan det konstateras att en överflyttning till ett nytt familjehem behöver förberedas på ett aktivt och insiktsfullt sätt. Arten och omfattningen av förberedelserna samt den tid som erfordras blir beroende av omständigheterna i det enskilda fallet. Det är socialnämnden som har ansvaret för planeringen och den bör göras i samråd med alla inblandade.

Vid tidpunkten för den aktuella omplaceringen hade AA, som då bara var drygt två år, bott i familjehemmet CC och DD i ett år. Såvitt har framkommit hade AA före omplaceringsbeslutet träffat det nya familjehemmet, dvs. sin moster och morbror, i begränsad utsträckning. Varken av remissvaret eller av handlingarna i övrigt framgår varför nämnden ansåg att överflyttningen av AA var så brådslande. Enligt min uppfattning brast nämnden allvarligt i sina åligganden vad gällde överflyttningen till det nya familjehemmet.

Stöd och uppföljning efter överflyttningen till det nya familjehemmet

Det är av synnerlig vikt att ett barn som under lång tid har vistats som en del av en familj bereds möjligheter att efter en omplacering behålla kontakten med de personer som under familjehemsplaceringen har utgjort barnets trygghet. Det ingår som ett led i socialtjänstens åligganden att medverka till det.

I ärendet föreligger delvis motstridiga uppgifter när det gäller hur nämnden agerade för att kontakten mellan AA och familjehemmet CC och DD skulle kunna bibehållas efter omplaceringen. Jag har inte funnit tillräcklig anledning att vidta någon ytterligare åtgärd i den delen.